

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-54>

УДК 336.71

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

PROBLEMS AND PROSPECTS OF INVESTMENT ACTIVITY OF UKRAINIAN BANKS

Марценюк Олена Василівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0920-7070>

Петрусевич Вікторія Олегівна

здобувачка вищої освіти (другого) магістерського рівня,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8304-8732>

Martseniuk Olena, Petrussevych Viktoriia

Vinnitsia National Agrarian University

У статті розглядаються проблеми та перспективи інвестиційної діяльності банків України. Основна увага приділяється аналізу внутрішніх економічних викликів та зовнішніх обставин, що впливають на інвестиційну активність банківського сектору. Визначено основні проблеми, з якими стикаються банки, такі як руйнування інфраструктури, зростання безробіття, зниження платоспроможного попиту, обмежені можливості фінансування довгострокових проектів та обмежена ресурсна база. У статті також розглядаються перспективи інвестиційної діяльності банків у контексті відновлення економіки, проведення реформ та інтеграції до ЄС. Підкреслюється важливість інвестицій у відновлення інфраструктури, підтримку підприємництва та розвиток енергетичних і транспортних мереж. Особливу увагу приділено розвитку цифрових банківських послуг та фінансових технологій, що сприяють підвищенню рівня фінансової інклюзії.

Ключові слова: банківська діяльність, інвестиції, перспективи, проблеми, інвестиційна діяльність банків.

The investment activity of banks in Ukraine is a critical component of the country's financial system, influencing economic growth and stability. This paper examines the current state, challenges, and future prospects of investment activities conducted by Ukrainian banks. The analysis reveals that despite the significant role of banks in mobilizing and allocating financial resources, several obstacles hinder their investment efficiency. Key issues include regulatory constraints, high levels of non-performing loans, and limited access to long-term funding. Additionally, the volatile economic environment and political instability further exacerbate these challenges. The study highlights the need for comprehensive reforms to enhance the investment climate. These reforms should focus on improving the regulatory framework, strengthening risk management practices, and fostering a more stable macroeconomic environment. Furthermore, the development of capital markets and the introduction of innovative financial instruments are essential to diversify funding sources and reduce dependency on traditional banking channels. Prospects for the future are cautiously optimistic, contingent upon the successful implementation of these reforms. The potential for growth in the banking sector's investment activities is substantial, given Ukraine's strategic location and the ongoing integration with European financial markets. By addressing the identified challenges and leveraging opportunities, Ukrainian banks can significantly contribute to the country's economic development and integration into the global financial system. This paper provides a detailed analysis of the factors affecting the investment activities of Ukrainian banks and offers policy recommendations to enhance their effectiveness. The findings underscore the importance of a coordinated approach involving policymakers, financial institutions, and international partners to create a conducive environment for sustainable investment growth. Ultimately, the successful transformation of the investment landscape will depend on the collective efforts of all stakeholders involved.

Keywords: banking activity, investments, prospects, problems, investment activity of banks.

Постановка проблеми. Проблематика інвестиційної діяльності банків України охоплює низку важливих аспектів, які впливають на ефективність та стабільність фінансової системи країни. Однією з основних проблем є економічна нестабільність, що виникла внаслідок військового конфлікту, який призвів до руйнування інфраструктури, зростання безробіття та зниження платоспроможного попиту. Це ускладнило управління ліквідністю та кредитними ризиками для банків. Додатково, жорстка монетарна політика Національного банку України та девальвація гривні обмежили можливості банків у фінансуванні довгострокових проектів, збільшивши валютні ризики. Обмежена ресурсна база також є значною проблемою, оскільки зниження рівня депозитів та обмежений доступ до зовнішніх ринків капіталу ускладнили залучення коштів для інвестування.

Водночас, перспективи інвестиційної діяльності банків України включають підтримку відновлення економіки після війни, зокрема через інвестиції у відновлення інфраструктури, підтримку підприємництва та розвиток енергетичних і транспортних мереж. Подальше просування реформ у фінансовому секторі та інтеграція до ЄС можуть відкрити нові можливості для банківських інвестицій, покращуючи регуляторне середовище та доступ до європейських ринків капіталу. Розвиток цифрових банківських послуг та фінансових технологій сприятиме розширенню доступу до банківських послуг та підвищенню фінансової інклюзії, що створить додаткові можливості для інвестицій. Таким чином, попри значні виклики, українські банки мають можливості для підтримки економічного відновлення та інтеграції у світову фінансову систему завдяки реформам та розвитку інфраструктури.

Аналіз останніх проблем та публікацій. Проблемам та перспективам інвестиційної діяльності банків України присвятили свої праці багато відомих вчених: В. М. Геєць, О. І. Рогач, Т. С. Смовженко, М. І. Савлук, Л. М. Кравчук та інші. Багато уваги у працях відомих науковців та практиків приділяється питанням фінансових ринків та інвестицій, банківської діяльності, фінансового менеджменту та банківської справи, економічної безпеки та інвестиційної діяльності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблеми та перспективи інвестиційної діяльності банків України у 2024 році є актуальною темою, враховуючи

поточні економічні та політичні умови. Ось кілька ключових аспектів, які ми розглянули:

1. Військовий конфлікт та його наслідки продовжують впливати на економіку України, створюючи невизначеність та ризики для інвестиційної діяльності [3];

2. Незважаючи на зусилля Національного банку України (НБУ) щодо зниження процентних ставок, вони залишаються високими, що ускладнює доступ до кредитних ресурсів для інвестицій [3];

3. Недовіра населення та бізнесу до банківської системи через попередні кризи та нестабільність фінансового сектору [5];

4. Жорсткі регуляторні вимоги та валютні обмеження, які впливають на можливості банків здійснювати інвестиційну діяльність [3].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження теми полягає в аналізі основних викликів для банківської інвестиційної діяльності, визначенні можливостей для розвитку, вивчені шляхів підвищення інвестиційної діяльності та розробці рекомендацій щодо покращення.

Дана мета допомагає забезпечити комплексний підхід до вивчення проблем та перспектив інвестиційної діяльності банків, що є важливим для їхнього стабільного розвитку та підтримки економіки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні банківський сектор є основою економічної системи будь-якої країни. Інвестиційна діяльність банків є досить новим, але перспективним сектором. Хоча міжнародна інвестиційна привабливість української економіки є відносно низькою, інтерес до вітчизняних банків як потенційних інвесторів зростає. Тому одним із пріоритетних напрямів співпраці українських банків з міжнародними організаціями має стати інвестиційна діяльність. Результати низки наукових досліджень з питань підприємницької діяльності свідчать, що інвестиції є необхідною умовою подальших структурних реформ в Україні, а також сприяють підвищенню конкурентоспроможності українських виробників та вирішенню багатьох соціально-економічних проблем у трансформаційний період.

Актуальність даної теми у 2024 році залишається високою через кілька важливих причин:

- Економічна нестабільність;
- Політична ситуація;
- Регуляторні зміни;
- Інновації та цифровізація;
- Залучення іноземних інвестицій;

– Управління ризиками;

Ці фактори підкреслюють важливість подальших досліджень та аналізу проблем і перспектив інвестиційної діяльності банків України для забезпечення їх стабільного розвитку та ефективної підтримки економіки країни.

Науковці мають різні підходи до трактування поняття “інвестиції”. У таблиці 1 наведені деякі з основних трактувань:

Таким чином, еволюція підходів до трактування інвестицій відображає зміни в економічній науці та практиці, переходячи від вузько економічного розуміння до більш широкого, що включає соціальні та екологічні аспекти. Це дозволяє краще оцінювати вплив інвестицій на загальний розвиток суспільства та економіки.

У таблиці 2 наведено дані про прогноз доходів від інвестиційного банкінгу (млрд доларів США)

Прогнозується стабільне зростання доходів від інвестиційного банкінгу. З 2024 року доходи становлять 0,58 млрд доларів США, а до 2029 року вони зростуть до 0,65 млрд доларів США. Підвищення доходів від інвестиційного банкінгу вказує на потенціал для подальших інвестицій у цей сектор, що може сприяти економічному розвитку та залученню нових інвесторів.

Обсяг депозитів у банках України зріс з 1,100 млрд гривень у 2020 році до 1,250 млрд гривень у 2024 році. Це свідчить про збільшення довіри населення та бізнесу до банківської системи, а також про зростання заощаджень.

Таблиця 1

Основні підходи до трактування поняття «інвестиції»

Підхід	Трактування
Класичний підхід	Інвестиції – це вкладення капіталу в різні сектори економіки з метою отримання прибутку або забезпечення соціального ефекту. Цей підхід підтримували І. Т. Балабанов, В. В. Бочаров, І.А. Бланк, Л. Гитман, М. Джонк, А. І. Даниленко, Н. В. Ігошин, Дж. Кейнс, М. І. Кісіль, О. В. Мертенс, А. А. Пересада, П. Самуельсон, В. Г. Федоренко, У. Шарп, О.М. Шевчук та інші вчені.
Процесний підхід	Інвестування розглядається як процес перетворення частини накопиченого капіталу в альтернативні види активів суб'єкта господарювання. Це визначення підкреслює динамічний характер інвестиційної діяльності [1].
Сучасний підхід	Сучасні підходи до визначення інвестицій включають різні аспекти, такі як фінансовий, економічний, макроекономічний, технічний та виробничий. Це дозволяє враховувати специфіку різних країн та рівень їх розвитку [2].
Теорія Джона Мейнарда Кейнса	Кейнс визначав інвестиції як “поточний приріст цінності капітального майна внаслідок виробничої діяльності даного періоду”. Він також зазначав, що інвестувати означає купувати якесь добро заради доходу, якого очікують у майбутньому [4].

Джерело: сформовано автором на основі даних [1; 2; 4]

Таблиця 2

Прогноз доходів від інвестиційного банкінгу (млрд доларів США)

Рік	Доходи
2023	0,58
2024	0,60
2025	0,61
2026	0,62
2027	0,63
2028	0,64
2029	0,65

Джерело: Statista – Investment Banking in Ukraine [6]

Таблиця 3

Обсяг депозитів та кредитів (млрд гривень)

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Депозити	1,100	1,150	1,200	1,200	1,250
Кредити	850	880	900	900	950

Джерело: Національний банк України – Фінансовий сектор [3]

Обсяг наданих кредитів також зріс з 900 млрд гривень у 2023 році до 950 млрд гривень у 2024 році. Це може вказувати на активізацію економічної діяльності та збільшення попиту на кредитні ресурси з боку підприємств та фізичних осіб.

На рис. 1 представлено графік інвестицій в цінні папери за період 2020–2024 рр.

Зростання обсягу інвестицій на 20 млрд гривень (або приблизно на 6,67%) вказує на позитивну динаміку та зростання довіри до ринку цінних паперів. Також це вказує на розширення інвестиційних можливостей та появу нових фінансових інструментів на ринку.

Висновки. Інвестиційна діяльність банків України в період 2021–2024 років зазнала впливу як внутрішніх економічних викликів, так і зовнішніх обставин, зокрема війни.

Військовий конфлікт призвів до руйнування інфраструктури, зростання безробіття та зниження платоспроможного попиту, що

ускладнило управління ліквідністю та кредитними ризиками. Зростання бюджетного дефіциту, державного боргу та жорстка монетарна політика НБУ обмежили можливості банків у фінансуванні довгострокових проектів.

Девальвація гривні збільшила валютні ризики. Зниження рівня депозитів та обмежений доступ до зовнішніх ринків капіталу ускладнили залучення коштів для інвестування.

У 2023–2024 роках банки відігравали важливу роль у фінансуванні відновлення економіки, зокрема у відновленні інфраструктури та підтримці підприємництва.

Подальші реформи та інтеграція до ЄС можуть відкрити нові можливості для банківських інвестицій, покращуючи регуляторне середовище та доступ до європейських ринків капіталу.

Розвиток цифрових банківських послуг та фінансових технологій сприятиме розширенню доступу до банківських послуг та підвищенню фінансової інклюзії.

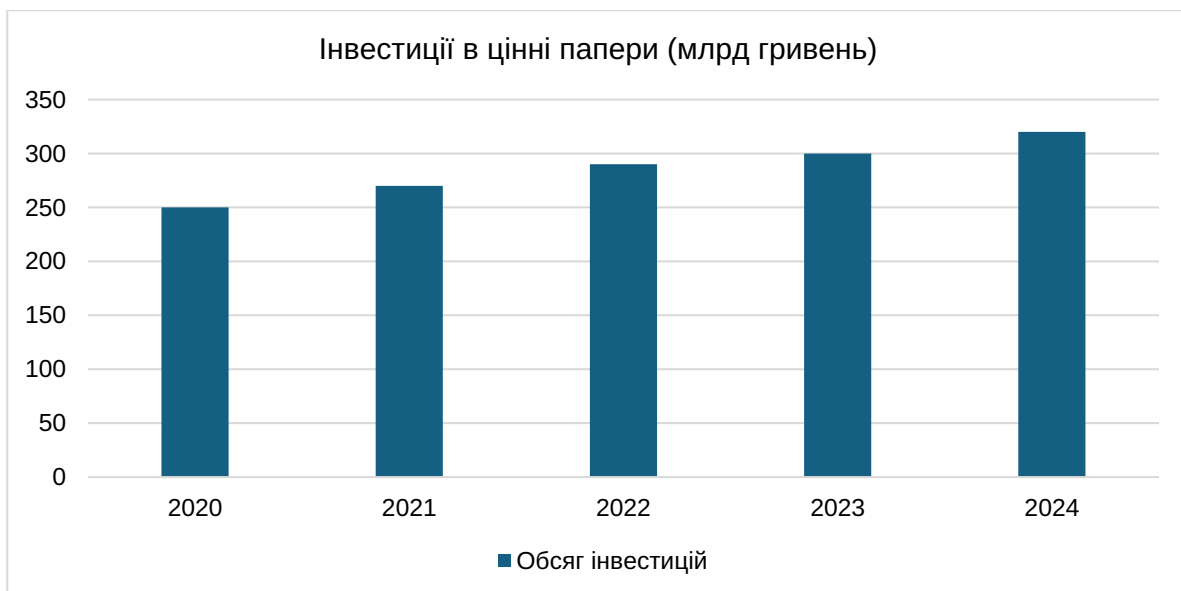

Рис. 1. Інвестиції в цінні папери (млрд гривень)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М. Теоретичні основи управління інвестиційною діяльністю в умовах цифровізації економіки. Український журнал прикладної економіки та техніки. Західноукраїнський національний університет. 2021. № 4. URL: <http://ujae.org.ua/teoretychni-osnovy-upravlinnya-investytsijnoyu-diyalnistyu-v-umovah-tsyfrovizatsiyi-ekonomiky/> (дата звернення: 01.09.2024)
2. Лендел О. М. Теоретико-методичні аспекти здійснення інвестиційної діяльності в сучасних економічних умовах. Журнал "Інвестиції: практика та досвід". URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5174> (дата звернення 03.09.2024)
3. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 01.09.2024)
4. Слатвінська М. О., Бриндак В. М. Дискусійні погляди щодо трактування ключових понять інвестиційної діяльності. Науковий вісник Одеського національного економічного університету URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/bitstream/123456789/16849/1/54-61.pdf> (дата звернення 04.09.2024)
5. Фінансовий маркетплейс Banki.ua URL: <https://banki.ua/articles/banky-na-nyzkomu-starti-yaki-vyklyky-na-nyh-ochikuyut-u-2024-roci> (дата звернення: 01.09.2024)
6. Statista. URL: Investment Banking – Ukraine | Statista Market Forecast (дата звернення: 04.09.2024)

REFERENCES:

1. Havlovska N. I., Rudnichenko Ye. M. (2021) Teoretychni osnovy upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky. Ukrainyski zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky. Zakhidnoukrainskyi natsionalnyi universytet. № 4. URL: <http://ujae.org.ua/teoretychni-osnovy-upravlinnya-investytsijnoyu-diyalnistyu-v-umovah-tsyfrovizatsiyi-ekonomiky/> (data zvernennia: 01.09.2024)
2. Lendiel O. M. Teoretyko-metodychni aspekty zdiisnennia investytsiinoi diialnosti v suchasnykh ekonomichnykh umovakh. Zhurnal "Investytsii: praktyka ta dosvid". URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5174> (data zvernennia 03.09.2024)
3. Ofitsiinyi sait NBU. URL: <https://bank.gov.ua/> (data zvernennia: 01.09.2024)
4. Slatvinska M. O., Bryndak V. M. Dyskusiini pohliady shchodo traktuvannia kliuchovykh poniat investytsiinoi diialnosti. Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/bitstream/123456789/16849/1/54-61.pdf> (data zvernennia 04.09.2024)
5. Finansovyi marketpleis Banki.ua. URL: <https://banki.ua/articles/banky-na-nyzkomu-starti-yaki-vyklyky-na-nyh-ochikuyut-u-2024-roci> (data zvernennia: 01.09.2024)
6. Statista. URL: Statista. URL: Investment Banking – Ukraine | Statista Market Forecast (data zvernennia 04.09.2024)